

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

NA BOŽIĆ.

Sutra će s vitkih zvonika veselo zvoniti zvona,
Puške ne će puškarat — to već nije u modi.
B'jela će pjevati narav, pjevat će vasiona:
Hristos se rodi! Hristos se rodi!

Sutra će voštane sv'jeće mramorne kitit oltare,
Sjat će ko zvjezdice male kada se razaspu nebom.
Sutra ... ah! isto će bit ih i bez prebijene päre,
Tek će se crnim daviti hljebom.

Zimsko će ledeno sunce viriti iza oblakã.
Kao da netko je fenjer prikrio čadjavom krpom;
Pod veće sn'jeg će zalaptat, vrata kog siromaka
Velikom, mraznom zasuti hrpom.

Ulice sve će oživit, prava će nastati vreva:
Odrasli toplim u bundam nã pozdrav stiskat će ruke;
Djeca će žagorit mala, prosut se svuda kò pljeva —
Dal'ko su od nje brige i muke.

Ja ću do prozora stajat, pušiti finu cigaru,
Čitati novine ili listat po starom albumu,
Zatim pred mojijem Bogom, srca u punome žaru,
Zapjevat pjesmu ljubavi punu.

Med ljude zalazit ne ću — (volja već hvata me mračna): —
Prazne će njihove grudi varava taknuti sreća,
Zatim će maramom lica njihova sušiti plačna —
Preksutra smijuć se krenut im pleća.

Oni će Gospodnji u hram ući uz smijeh i žamor;
Srce će negdje im ostat: svakako ne će bit s njima.
Usne im moliti ne će, bit će ko ledeni mramor,
Srce u grudma — jer fali svima.

Oni će punom za sofrom slasnijem gostit se jelom,
S dječicom svojom još pjesme božićne pjevati živo,
Zatim u palači Pravde, hladno, pred malim propelom
Dić će tri prsta — zaklet se krivo.

Možda, te oni će smjerno, — sjećajuć zala se sviju, —
Malom se Hristu poklonit, pravde neugasnoj zublji;
Vanka će skidati šešir, prignut još smjernije šiju,
Ili zahtjevat poklon još dublji.

Zelen će kititi borić, paliti voštanu sv'jeću,
Pjevati: Hristos se rodi! u hram zaviriti opet;
Zatim iz sebičja pusta, samo da ugrabe sreću,
Oni će Hrista bezdušno propet.

Čemu da izlazim vani? Nesklad da gledam posvuda:
Ovamo fino od'jelo, onamo traljave krpe,
Desno um sjajni i silni, l'jevo gdje smješi se lüda,
Uz to još b'jelog sn'jega na hrpe.

Čemu da izlazim vani? Ja ću kraj prozora stati — — —
Dolje na ledu će Ljubav drhtat ko šiba na vodi.
Zalud će gladna i žedna tog dana ü pomoć žvati ...
A sv'jet će pjevat: Hristos se rodi!

A. M.

III. RAZGOVOR

IZMEDJU KREMENJAKA I SLEVENJAKA.

Slevenjak: Ma čuješ! — Ti si meni ono nekidan rekao, da mi je Bog dao pamet da mislim a razum da rasudjivam i da nevjerujem onako na čoravo svakome, ko mi reče dvije lijepe riječi; inače, da ću doći kući bez kape.... Ma kako ti to misliš? — Ja nijesam opazio, da mi baš nemislino.

Kremenjak: Vjerujem ti, da nećeš biti opazio. To je za to, što nijesi nikad upotrebio neku pomnjivu pozornost poviše sebe; što nijesi nikad postavio se svijesnim motrilačkim okom nada-se i prosudjivao svoje korake i svoje — recimo, narodno-rodoljubne — čine i djela, niti si sam sebe — ovdje mislim tvoj razum — doveo u onaj položaj, u ono stanje, u kome si mirno, nit čijim uplivom smetan, svijesno promišljao, prosudjivao, sračunavao, da li su oni čini i djela tvoja samo-talnim i samorodnim plodom tvoje svijesne odluke ili su ti oni bili sugerovani, prišapnuti, nametnuti sa strane, a ti si ih vršio poput navijena stroja i pri tom mislio, više neg uvjeren, da to uprav ti hoćeš tako da činiš.

Slev.: Ma nu, nu — kako to?

Krem.: U nas uopće — a sad samo velju u tebe i u tvojih — *osjetaj* i svi oni njemu pripadni nuntarnji porivi, koji iz nutrine čovjekove u obilju a besvijesno provaljuju na dvor, jači je nego li *razum*. Jedno zgodno podražanje s dvora izazove u čovjeku obilnost čutstava i snažnih, neodoljivih osjećaja, koji traže sebi odušak i zadovoljenje i u tom pogledu, u tom zahtjevu nedopuštaju se zaustaviti ni spriječiti. U tim slučajevima razum najmanje ima posla, najmanje utjecaja; a svako čutstvo, svaki osjećaj, koji ne stoji pod nadzorom razuma, pod razumovim vodstvom, u pogibelji je da nepočini šta, što se s razumom neslaže, što se neslaže s dostojanstvom čovjekovim; da nepočini šta *nesmotrena*. — Evo, ova sama riječ našeg krasnog jezika upravo jasno ti kaže, kako se čovjek mora ponašati i što ima učiniti prije neg izvrši jedan čin. On mora prije motriti, promatrati, to jest svome razumu dati oblast sudjenja, prosudjivanja, ako hoće da njegov čin bude *smotren* t. j. na mjestu, inače mu je čin *nesmotren* t. j. nije na mjestu. Takav čin nije dostojan razuma a po tome nije dostojan čovjeka, jer čovjeka nemjerimo prema metrima ni prema kilogramima, već prema razumu njegovom.

Slem.: Dobro je. Ja razumim. Hoćeš da rečeš, da onu glupost na ulici nebi bili učinili, da budemo i mrve mislili.

Krem.: Ma, dakako. Jer opet ti velju, čovjek je tako kukavno stvoren, da mu je na svijet dano baš najmanje onoga, čega mu najviše treba. Svi veći unovi čovječanstva, sve kulturno nastojanje nesapetog i k višim humanitnim izobrazbenim idealima čeznućeg ljudstva, rade oko toga, da pojedinca, da čovjeka, sredstvom usavršavanja odlika njegova razuma, dignu iz razine obične životinje na visinu pravog pojma čovjeka, t. j. da mu razvijaju, ojačaju, usavrše sposobnosti razumove, a da mu ublaže, srede, temperuju bujicu onog obilja osjećajâ i čutstava, koja se vrlo često otimlje vodstvu i nadzoru razumovom te u svojoj jakoj struji nosi čovjeka, isto onako kako brzotok jake rijeke ponese malu ladjicu,

Sad ako se ovakovi ljudi, kao vi, nadju pod pritiskom ljudi bez savjesti i bez srca, i oni im počmu lagoditi podraživanjem osjećajnih strana i vještom rukom okretna govornika ili prosta besavjesna demagoga taknu ih u čutstvene žice, s tih žica poletiče glasovi jaki i moćni, ispuniće njihova prsa orljavinom groma, zaglušiti

im uši i razum i oni su ili, uprav govoreći, vi ste već na putu, što vodi na ulicu, koja vam za odušak vašeg unutrašnjeg uzbudjenog stanja nemože drugo pružiti neg stakla, fenjere a gdje kad i ledja protivnikova. I slavje slave, triumfuju — orgije. Vi ste izdajnički i bez srca bačeni u prah i kal, u kom se rado valja prostitucija ljudskog dostojanstva, a zasljepljeni strašću, koja vas opija taj čas ipak nekim ugodnim dražkanjem i lagodnošću, kličete derljivim, hrpavim glasovima slavu jadnom idealu domovine, tom našem svetom i prečistom idealu, kojemu, mjesto vijenca slave, natičete na pošteno i vedro čelo vijenac poruge i — javne sablazni. — To je svetogrdje!

Slev.: Ti me i pališ i ništiš. Ja već kao prut...

Krem.: Muči! Razumijem te. Vi nijeste krivi; vi ste djeca, vi ste robovi svog krivog odgoja. Ko zadje medju vukove, naučiće zavijati i ništa drugo. Živeći medju ljudima od odgoja, srca, savjesti i poštenja, bili bi naučili drukče služiti svetom idealu domovinskom. Bacili bi se na drugo polje; prema svojim silama i svojoj spremi činili ono, čega ste sposobni; pomagali donositi materijal i pripravljati temelj, na kom se sa sigurnošću i uspješno gradi zgrada narodne budućnosti, narodnog jedinstva, narodne slobode; zgradu narodnog podignuća, narodnog napretka, to jest, podignuća puka, pučkog napretka. Mali puk čami u ropstvu svakom: moralnom i materijalnom: u mraku neznanja i potrebi neimanja. — Vidiš! — Pogledaj, što imamo mi a što Talijanci...

Slev.: Pa šta imaju Talijanci? Potjerali smo ih s općine, zbili smo ih...

Krem.: Šta imaju — pitaš me!? — Usporedi njih malicu, šaku njih sa našom ogromnom većinom, gdje bi se oni imali izgubiti kao kaplja vode u moru; sravni sve ono, što imamo mi sa onim, što imaju oni; sravni naše pojedine stvari sa njihovima u kakvoći i vrsnoći, pak onda sračunaj, koliko oni relativno svom broju imadu više od nas? Uzmi uprave i upravljanje njihovih ustanova prema našima; uzmi vas njihov društveni život prema našem, — al uzmi nepristrano sa kriterijem čovjeka i rodoljuba, koji ne želi sebi da krije pravo stanje stvari, već želi da kod nas bude sve lijepo, sve dobro, sve u redu, da imamo sve, što jednom narodu treba za njegov napredak, razvitak i za osiguranje narodnog bića u sadašnjosti i u budućnosti, — uzmi to, velju ti, nepristrano i sa kriterijem u pretres, pak ćeš vidjeti, do kojih ćeš rezultata doći.

Stvoriće ti se pred očima slika veoma malo utješna, i ti ćeš s bolom u duši vidjeti s jedne strane masu, ogromnu masu malog puka, zapuštena, prezrena, izisana, izvarana, kojemu kao da je Bog i sudbina dosudila, da uvijek samo plaća i daje, a nikad ništa neprima; a s druge strane jato špekulanata ili afarista, koji okretnom besjedom vještih pazarlija trguje i pazare narodnom kožom, narodnim dobrom; a tamo amo po zakutcima vidjećeš po kojeg poštena čovjeka, iskrena rodoljuba dobre volje i poštenih namjera, gdje iz tih svojih zakutaka sa strane gledaju kako narodna stvar i pučka muka ide naopako i srce u propast. Gledaju i — plaču i — muče. Nesmiju govoriti; boje se, da im gladni psi nepoderu haljine poštenja.

Skrenuli smo malo s našeg razgovora; — al nismetam. — Znaš, — kad se o ovakim stvarima govori — zaboli, pa ti se neda negovoriti.

Slev.: Pa govori slobodno; to mi je uprav ugodno slušati, i baš za to, što me zaboli u srcu kad čujem tako govoriti. Dozvoli, da tim kažem, da i mi mnogi opažamo, da mnogo i mnogo smrada (da prostiš) ima u nas. — Mnogo nečista i što bi se moralo, ne kroz

vrata, nego kroz prozor baciti nu ulicu. Jer ću ti kazati, da neke...

Krem.: Nemoj, nemoj mi kazivati ništa. Ja to znam...

Slev.: Neznaš sve, to znamo mi...

Krem.: Ma znam ja to; — ostavi sad; — budeš li htio, moći ćemo govoriti i o tome. Jest — ima smrada (da prostiš) u vas — to je; — al smrada ima svugdje... Nego, znaš, — pamti, što smo ono prije govorili, pak ćemo nastaviti drugi put. — A sad, Bog! Moram ići.

Slev.: Bog te živio! Dobri ti sveci!

Krem.: I tebi, brate, i svim tvojima poštenim.

Slev.: I tvojim poštenim Kremenjacima. Bog vas živio!

DOPISI

Iz šibenske okolice, 22/XII. 1907.

Znadu i vrbaci na krovovima da je glasilom dalmatinskog učiteljstva list pod naslovom: „Učiteljski glas“. U početku svoga života taj je list lijepo napredovao i odaziv je u učiteljstvu bio velik. Nego od kada je „lijeni“ i „mudri“ „Savez“ dao taj list u ruke Dinki Sirovici i da ga on (On!) uređuje, opaža se veliki zastoj i mjesto da list dava od sebe glas u jakim tonovima, da bude hrana duševna učiteljstvu, on je bogme zamukao, a po idejama i sadržaju zakržljavio, pače konstatujemo da su skoro tri mjeseca što taj list ne izlazi, premda da se izdaje jednom u mjesecu. Dinko Sirovica kao bjegov urednik i kao suradnik „Hrv. Rieči“ mogao je garem preko ove zadnje javiti dalmatinskom učiteljstvu uzrok zašto list t. j. „Uč. glas“ ne izlazi. Ali Dinko Sirovica sjedi ništa manje nego na 4 stolice, pa onda nije se ni čuditi da onako neuredno uređuje ono, što bi morao najsavjesnije. On prima učiteljsku mirovinu; on je tajnik šibenske općine; on suradnik „Hrv. Rieči“; on urednik „Učiteljskog glasa“.

Dakle: četiri namirnice! *) Do sada su spekulanti obično sjedili na dvije stolice, a D. Sirovica na četiri. Bože mu daj još toliko i kako je on kameleonski vješt i znade vješto glumiti, to će on svemu tomu blagu odoljeti — Nego Sirovica bi puno bolje učinio da se prihvati rada i upregne svoju volju te probudi „Uč. glas“, pošto nama učiteljima ne dostaje novaca da kupujemo druge listove. „Učit. glas“ to je naše glasilo i punim pravom dižemo svoj glas u javnosti pitajući i zahtjevajući da se taj list redovito izdaje. Ako Sirovica, zaokupljen obranom nad. Sinčića i kudjenjem Makale-ovih „Priča i basna“, ne dospijeva da uređuje naše glasilo, onda neka se okani urednikovanja i dalje posveti svoje sile hvaljenju i kudjenju onako kako je on obikao.

On naprosto veli da je bezobrazno od Makale što ima naum da pokrene oml. list; a nije li još veća bezobraznost sjediti na četiri stolice i primati platu za svoj nesavjestan posao?!
Učitelj.

Praktični Nijemci opažaju manjkavost pravnih fakulteta.

Ni naj glasovitiji pravni fakulteti, na kojima predavaju sami pravnički kapaciteti, opet nemogu da odstrane onu jednostranost, koja se opaža u odgoju pravničkog naraštaja. Ta jednostranost sastoji se u tome, što prav-

*) Gosp. dopisnik stavlja znak usklika (!), a mi stavljamo za se znak upitni (?), jer nam je ipak teško vjerovati da bi jedan rodoljub primao 4 namirnice. Ta, guslar Janko je pjesnik, a pjesnik je rodoljub koji ljubi samo — ideale, domovinu. — I za to mi stavljamo ovaj znak — ? — [Op. uredn.]

ni fakulteti — pa davali oni najvrsnije pravne apsolvente — podavaju ovima samo teorično znanje, al nemogu se pohvaliti nikako, da iz njih izlaze buduće sudije ili budući državni upravni činovnici sa dovoljnim razumijevanjem prakse i duha, bilo trgovinskih, bilo opće privrednih ustanova najraznovrsnijeg oblika. Sve to više se opaža i priznaje se općenito ta jednostranost izobrazbe i manjkavost fakultetske spreme bez praktične vježbe u privrednom životu. Praktični duh njemački svratio je svoju pozornost na tu manjkavost, te nastoji naći način, kako da se popuni ova osjetljiva praznina u vaspitanju njegovog mladjeg pravničkog naraštaja. I kako čitamo u uglednom i uvaženom „T. G.“ propisane su već mjere u naredbama ministarstava pravde u saveznom državama, koje u izvodu glase ovako:

„Iskustvo nas uči, da je od velike koristi, da oni, koji imaju namjeru stupiti u sudsku i državnu službu, dopune neko vrijeme svoje obrazovanje u oblasti privrednog života. Jer tek pošto udju u duh i suštinu obrta privrednog života, može njihovo teoretično znanje uroditi na tom polju, dobrim plodom, a i samo njegovanje pravništva pospješnije napredovati. Ministarstva pravde pozivaju, usljed toga, sve sudske starješine, da saopšte sudskim pravnicima, da ministarstva polažu veliku važnost na to, da oni usavršuju svoju spremu iz oblasti privrednog života, praktičnom službom i zanimanjem u kom javnom ili privatnom zavodu ili preduzeću. U tom cilju sastavljen je spisak novčanih zavoda, banaka, velikih radnja, fabrika, trgovinskih i zanatlijskih komora, esnafskih zadruga, osiguravajućih društava i drugih privrednih ustanova, u koja mogu stupiti. Zavodi koji su dali svoj pristanak, da će primati na rad pravničke pripravnike, traže od njih tačno vršenje ovih uslova: da će marljivo i s voljom raditi poslove, koji im se odrede; da će tačno dolaziti u određene kancelarijske satove, da će slušati naredbe pretpostavljenih starješina, da će čuvati tajne i probaviti izvjesno vrijeme u dotičnom zavodu. Pri primanju pripravnika za sudsku struku, motriće se od sad strogo na to, u koliko su se pridržali ove naredbe i svjedodžba dotičnih starješina o njihovom radu i uspjehu u pomenutim privrednim ustanovama, biće mjerodavna za njihovo dalje unapređivanje.“
(Naš je kursiv. Op. Ur.)

RAZNE VIJESTI.

Čestit Božić svim našim Kremenjacima; svim pristašama i protivnicima pa i onima, koji nas za izbora progoniše, tužiše i krivo se kleše — al ne onima, koji ih nagovoriše. Čestit Božić i onima, koji nas plijene, samo ne jabanđijama ni kuferasima, zbog kojih nas plijene.

List mjesto u Četvrtak izdajemo danas. — Iznimno donosimo pjesmu, za to, što je ona odgovorom nekim kleveticima. A i inače je uspjela.

U zadnjem broju potkrala nam se tisk. pogreška u naslovu uvodnog članka kod riječi justitiam, gdje imalo stati justitia.

Spljetska „Sloboda“, donosi iz „Školskog kotara Šibenskog“ kratki i ozbiljni članak iz učiteljskih redova. Upozorujemo na nj gg. učitelje, a mi ćemo gledati prenijeti ga u cjelini u narednom broju, dopusti li nam prostor lista.

Rad ptica neda se prisposobiti radu ljudi a za dokaz evo tomu primjera: Bravarice bûde se oko 2¹/₂ sata jutrom i nezapuste radnju do kasno u večer. Kroz to vrijeme nose one jesti svojim mladima do 200 puta. Kosovac počme svojom radjom kad i bravarica, ali

svrši dva sata prije nje. U 17 uri nosi on svojim golićima do 100 puta hranu. (A vidiš, u nas obratno. Naša bravarica, t. j. opć. kasa sa toliko brava, neleti za nositi hranu. Ona stoji — a okolo nje lete naši — „tići golići“. Koliko puta se na dan hrane? — to znanost nije još ustanovila. Al vremenom će i to. — Op. moja).

Sunce. Promjer sunčane kruglje iznosi 1.387.000 kilometara t. j. 110 puta promjer naše zemlje od koje je sunce udaljeno 150.000.000 kilom.

Da je sunce šuplja kruglja i da se u njezinoj sredini nalazi naša zemlja, ostalo bi još toliko praznog prostora da bi mjesec mogao obilaziti oko zemlje i kad bi od nje bio za 160.000 klm. više udaljen, neg u istinu jest.

Vlak, koji prevaljuje 50 klm. na uru, trebao bi 360 godina da dodje od zemlje do sunca: od kraja sunca do njegove sredine godinu i pō; a 10 godina i pō da ga obidje naokolo.

Isti bi vlak došao u 11 mjeseci od zemlje do mjeseca (po tomu daljina od jednog kraja sunca do njegove sredine je još za $\frac{1}{2}$ veća od daljine između zemlje i mjeseca). Isti vlak bi došao do sredine zemlje u 5 dana i pō, a obašao bi zemlju u 37 dana.

Toplina što ju sunce razvija rastopila bi 2600 trilijona tonelata mraza u jednu uru, a ta bi odgovarala toplini što bi se razvila, kad bi u 1 sekundi izgorilo 11.750 bilijona tonelata ugljena. Do naše zemlje dopire samo jedan dio topline t. j. na svaku četvornu milju pada toliko topline koliko bi bilo dostatno za rastopiti 2600 tonelata mraza na uru.

Da sunčana svjetlost dopre do naše zemlje treba joj $8\frac{1}{2}$ minuta.

Godine 1814 Napoleon I. bješe iz mržnje prema Engleskoj, zabranio uvoz i upotrebu svih artikula iz engleskih kolonija, kao: kafu, biber i ostalo. Kad jednog dana iznenada banu Napoleon u kuću jednog seoskog popa, zateče ga gdje prži kafu.

Kako? reče mu Napoleon, zar vi i pored moje zabrane simjete upotrebljavati zabranjen espap?

— A, ne Veličanstvo, naprotiv! Zar nevidite da ga sagorjevam na lomači?....

Općine i novčani zavodi za družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru. Družbino se je Ravnateljstvo i ove godine obratilo na sve općine u Hrvatskoj, Slavoniji, Istri i Dalmaciji usrdnom molbom za potporu u svojoj molbi Ravnateljstvo je napomenulo, kako dušmani našega imena hoće da nam izbršu svako obilježje Hrvatsko, da nam otupe svijest, da nas odkinu od zajednice, s kojom nas vjekovi vežu. Rekli smo, kako im u djelu odnarođivanja Istarskih Hrvata idu mnogi na ruku: vlada i društva u Italiji te zemaljski sabor Trsta i Istre. — Spomenuli smo još i to, kako je talijanska većina u Istarskom saboru i ove godine glasovala „Legi Nazionale“ 10.000 kruna potpore. Svakomu će biti shvatljiva teška borba, što je moraju voditi Istarski Hrvati za svoj narodni opstanak. U tome ih krijepi nada u jedinu njihovu uzdanicu: „Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru“, koja je već sada razaslata među narod 46 što učitelja što učiteljica. Znamo mi da nema gotovo Hrvatske općine, koja ne bi u svome području imala nepismenih ljudi, ali hvala prilikama u kojima se nahode, njihov narodni opstanak nije ničim ugrožen, dokle su u našoj Istri nepismeni ljudi izloženi vječitoj opasnosti da ih bezsvjesne tudjinska sila odnarođi. A time bi u nepovrat bila izgubljena jedna krasna Hrvatska zemlja. Sprječiti to, dužnost je svakoga pravoga rodoljuba, i naša družba goji pouzdanu nadu, da će je u tom izdašno pomagati Slav. Upraviteljstva općina i novčanih zavoda.

Molbi Ravnateljstva odazvale su se do sada sljedeće općine: Općina Sušak 100 K — Općina Oborovo 5 K — Općina Djakovo 50 K — Općina Sv. Martin pod Okićem 20 K — Općina Icanec 20 K — Općina Nijemci 39 K 80 fil. — Općina Hercegovac 10 K — Općina Cernik 20 K — Općinsko Upraviteljstvo u Splitu za god. 1907. 1000 K a za g. 1906, 500 K — Općina Drenovci 10 K — Općina Šibenik 1000 K — Općina Benkovac i Vrljka po 300 K na godinu. Osim toga još Općina Imotska i Starigrad.

Umoljava se, Slavno Uredništvo, da bi blagoizvoljelo u svoj cijenjeni list uvrstiti gornji članak.

Zahvaljujuć unaprijed bilježimo se Veleštovanjem

Ravnateljstvo Družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— u gradu (Medjugarim) —

CIJENE UMJERENE.

Eugen Pettoello — Šibenik.

6-26

BOŽIĆNA PRIČA.

Sa kamenog hladnog neba padao je snijeg, padalo je bijelo studeno cvljeće, kao da te noći bogato nebo nije imalo da ičim drugim nadari pusti ovaj kraj.

Bilo je studeno i vihar je ljuto urlao, kao da su pastiri pod Libanonom derali živa lava.

Tulio je vjetar očajno, divlje; zviždao je pomamno i bijesno. Svojim ledenim krilom lomio je golo suho drveće i raznosio mekani snijeg.

A majčica zemlja dalje se vrtila svemirskim bezdanom i premda joj u grudima — ah, u tim crnim, tvrdim grudima! — kuca o plameno srce, ona nije ni malo osjećala sve one suze što su one noći padale na njene široke prsi sa stotina tisuća očajnih lica.

A suze te bijahu plamene, bijahu sama vatra, jače i toplije od sunca samoga — i pod njima se topila kora tvrdog mraza.

Vjetar je svejednako urlikao, derao se, razuzdano lomatao granjem i nanosio žuto, uvelo iverje.

A pusto, svekoliko čovječanstvo tumaralo je u toj studenoj noći po snijegu i ledu; tumaralo je gazeći po oštrom kamenju, koje mu je deralo živo meso.

Tu, duboko dolje, u grudima, u dno srca mučio je ljudski rod crv Laži, a na njegove oči zlobna ruka crnih ljudi prosula sutonskog cvijeća, koje je kasnije stvaralo gustu maglu, a onda potpunu tamu.

Te noći bijaše rod ljudski oćutio svu težinu rob-skih veriga i robijaškog jarma, što no mu ga šaka nepozvanih crnih ljudi navalila na i onako žuljevit vrat.

I kano duga, bezkonačna povorka zločinaca, stupao je kroz mrak u robstvo ljudski rod, a za njim je ostajao rujni trag rumene njegove krvi, što no mu se pod pritiskom lanaca težkih cijedila iz mučeničkog tijela.

I stupao je ljudski rod dalje i dalje kroz vječiti mrak, kroz ledenu noć života. I nikoga ne bijaše da ga uhvati, da ga podupre, da mu vatrom srca ogrije ledno srce, da mu sjajem duše obasja mračnu dušu.

(Slijedi prilog)

Ne bijaše nikoga.

A oni crni ljudi korbačima u ruci gonili su dalje ljudski rod i kad bi ožednili, naskočili bi ga poput vampira da mu piju toplu krv i da mu još gusćim velom prikriju oči i dušu.

Pred njima je stupao jedan bijeli čovjek plamenim knutom u ruci i on je šibao svijju.

Bio je bijel, a zapravo kano da je došao iz carstva tmine, kao da nikad nije prekoračio njene granice i ugledao ono veliko, silno, slobodno sunce.

Zima.

Mrtvi mir,

I odjednom drhtnu cijela zemlja, kao da su se porušili truli joj stožeri. Drhtnulo je i isto nebo i onaj blijedi mjesec što je lukavo škiljio iza oblaka i svemu se rugao.....

Tog časa je s ledenih i žednih ljudskih usta pala crna, očajna kletva, puna otrova i najžešćeg bjesnila i potresla nebom i zemljom.

Tad se ljudstvo — predvodjeno od onih crnih ljudi i Mraka — našlo pred prijestolje Istine.

U ruci je imala bijeli liljanov cvijet.

— Tko je ona? upita ljudstvo.

— Izvor svijju zala! Ona je otrov naš i vaš! — viknu Mrak.

I nagru ljudski rod na prijestolje Istine i zbaci ju s njega, otjeravši je u noć, u mrak.

I tako ljudski rod ubijao je onu, gazio po onoj, za kojom je žedjao i krvavim putom hodio kroz stoljeća i stoljeća, da ju nadje.

Laž Mraka svrgla je s prijestolja Istinu.

**

Ponoć.

Zima. Mrtvi mir.

Pastiri pod Libanom pjevaju i griju se kod žarkog ognja, a vjetar se ganja ko pomamno momče i piri u plamsaje tople krijesove.

Odjednom sinu s neba mutna i kamena zlatna zvijezda, probi mahom crnu noć i zasja kano najveći dijamant na carevoj kruni.

Pastiri se prepadoše a ona bajna zraka ōpi im oči i u mal te ne oslijepiše.

A netko, srebrenim glasom zapoja: — Hristos se rodi! —

Ljudski rod, ugledav zvijezdu, kano da obnevidi. Je li sanjao ili zapravo gledao ju na javi, o tom u prvom času nije bio na čistu. Ali ona krv što je tekla iz njegovih rana, oni žulji, što ih natro robijaški jaran, onaj bolni vapaj i pridušeni krik, sve sve mu je govorilo da je na javi, da gleda, da osjeća.

Na svjetlo zvijezde, što je padalo na lica onih nepozvanih crnih ljudi i Mraka, opazi rod ljudski na veliki sobstveni užas svu crninu njihovih duša, svu laž njihovih misli, svu okrutnost njihovih gvozdernih korbača, njihovo demonsko odvratno lice puno crnih dubokih brazgotina, kao da ih je češao car vječitog sumpornog ognja.

I prenuo se ljudski rod, škrinuo znbima, stisnuo krvave pesti, upro svom snagom kao jedan život i jedan čovjek, te razkomadao ledene lance i tresnuo njima o prsi majčice zemlje. I podigao u vis svoju pest da su onim pucali svi nervi i stao udarati ostancima lanaca po onim crnim ljudima i njihovom bijelom vodji.

A zvijezda, kroz povjesmo srebrene magle, što no

se širila nad cijelim betlehemskim krajem, smješila se čarobnim sjajem rodu ljudskom. I ona bijaše jedini nijemi svjedok u onom veličajnom času.

Ali u to došla Povjesnica, uhvatila jednu lubanju i utisla joj na čelo svoj pečat.

Zvijezda je drhtnula jače.

Ulicom punom snijega prošla je djevojčura, tražeći vijenac svoje nevinosti. Tuda je prošao jedun satrap i nogom zgnječio vijenac.

Zvijezda je drhtnula još jače.

U Betlemu tog časa prosu se glas da se rodio — Mesija.

Zvijezde je nestalo.

**

Dugom, rasvijetljenom ulicom prolazio je mali Hristos. Išao je sâm samcat.

Bilo mu je studno i drhtao je od zime. Molio je očima, molio je nijemo, ali mu nitko ne htjede ponuditi malo vatre.

Tuda je prošla Ljubav, ona čista Ljubav i skinula sa sebe zadnju krpu poderane haljine i pokrila ga njome.

A onda je od zime ljute klonula i ostala u snijegu.

A Hristos mali slab i nejak pošo je dalje.

Pred njim došeta Mrak.

Mali ga Hristos pozdravi srčano, toplo i za nevolju poljubi njegov bič.

I podiže Mrak malog Hrista i žarka toplina iz tijela Njegova pojuri njegovim žilama.

A onda Hristos iztrgnu mu iz ruke plameni spleteni bič, ošinu ga svom snagom po ahrimanskom licu i viknu:

— Van iz kuće moje! Ovo nije tvoje carstvo. — Prokletstvo na tebe i tvoje robijaške lance. Navještam ti ljutu borbu, jer je na mojem barjaku zapisano: Jednakost, bratstvo, sloboda!

Riječi maog Hrista odjeknuše i izgubiše se u noć, a Mrak, pogodjen u srce, sruši se u veliku hrpu snijega.

Ali istog časa oni crni ljudi, koji su šibali svijet i okivali ljudsku dušu u verige ropsta, prihvatit će Mrak, postaviše ga na noge, a malenom Hristosu oteše bič iz ručica i gurnuše ga od sebe.

— Ti nam kvariš račune — vikaše oni.

— Ali ja hoću svjetlo, hoću slobodu, — govoraše im on i otare prvu suzu što mu se našla na licu.

I u onoj zimskoj noći nestade ga.

Pošao je da potraži ljudstvo. I našao ga je.

A kad se valovi njegove ideje, silne i jake, jače zatalasili i njegov barjak zalepršao, velike burikade samih mučenika za slobodu zatvoriše ulice novog Babilona.

Samo Istina, ona lijepa i vedra Istina nije se još pokazala. I kolikogod maleni Isus plače kod njezina prijestolja, oni crni ljudi gone ga odatle e da se cijeli ljudski rod za njim ne povede i ubije njih, koji su i uzrok da je i dandanas prijestolje Istine prazno.

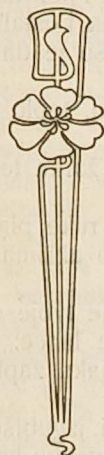
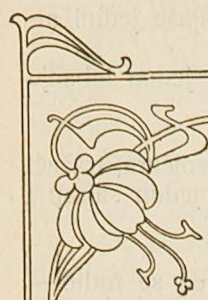
**

— — Jutro je. Nebo je zastrto oblacima, snijeg sipi, zvona zvone, a dugim ulicama, bučnim dvoranama, kao i seoskim puteljcima poput milog bajnovitog zvona čuje se svakog časa:

— Hristos se rodi!

— Čestit ti Božić!

A. M.

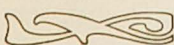
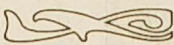

TISKARNICA

IVAN SFAGLINATZ

ŠIBENIK.

Izvršava sve radnje tiskarske struke; sve potre-
štine, kao: tiskanje knjiga, novina i knjižica; po-
zive za plesove, zabave i koncerte; trgovačke
registre, omote i pišaće papire sa naslovom; tiska-
nice za župničke urede, općine, i t. d. ○ ○ ○ ○ ○

 BOGATI IZBOR POSJETNICA.

Bogato opskrbljena sa sva-
kovrsnim pismima i umjetnim
uresima najnovijega reza. ○
Brza i ukusna izradba. ○ ○ ○
Umjerene cijene. ○ ○ ○ ○ ○

